

REGERINGENS REDEGØRELSE TIL FOLKETINGET OM NORDISK FORSVARS- OG BEREDSKABSSAMARBEJDE 2016

1. Generelt vedrørende nordisk forsvars- og beredskabssamarbejde

Denne redegørelse gør status for det nordiske samarbejde inden for en række udvalgte områder på forsvars- og beredskabsområdet for perioden ultimo 2015 til oktober 2016.

Det nordiske forsvars- og beredskabssamarbejde sigter imod at skabe et sikkert Norden, men også et Norden, der bidrager solidarisk til håndtering af konflikter og katastrofer internationalt.

Forsvars- og beredskabssamarbejdet er ikke en formaliseret del af samarbejdsområderne under Nordisk Råd, selvom der er elementer på beredskabsområdet, som behandles af Nordisk Ministerråd. Der er ligeledes en tradition for, at det siddende formandskab for det nordiske forsvarssamarbejde (Nordic Defence Cooperation - NORDEFECO) giver en mundtlig orientering om det nordiske forsvarssamarbejde på Nordisk Råds årlige session.

Danmark vil med udgangen af 2016 afslutte formandskabet for NORDEFECO. På det nordiske beredskabsområde har Danmark formandskabet for nordisk redningsoverenskomst (NOR-DRED) frem til 2018.

2. Nordisk forsvarssamarbejde

Det nordiske forsvarssamarbejde finder primært sted inden for rammerne af NORDEFECO, som udgøres af Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Hertil kommer også ved behov bilaterale militære samarbejdsaftaler mellem de nordiske lande.

NORDEFECO har ikke et fast sekretariat, men formandskabet med sekretariatsopgaver går på skift for et år ad gangen.

Formålet med NORDEFECO er at drøfte gensidige udfordringer samt at udvikle konkrete tekniske og operative aftaler. Der er en bred vifte af militære samarbejdsområder inden for bl.a. kapacitetsudvikling, materielanskaffelser, øvelser og træning, HR og uddannelse, samt operationer. De nordiske militære myndigheder indgår således i en række samarbejdsområder med disse overskrifter.

Samarbejdet er under løbende udvikling, hvor der er såvel kortsigtede som langsigtede samarbejdsområder.

2.1 Dansk NORDEFKO formandskab i 2016

Danmark udsendte i starten af formandskabsperioden et arbejdsprogram for 2016 (se evt. mere på www.fmn.dk). Der var støtte hertil fra de øvrige nordiske lande.

Det danske formandskab har ønsket at iværksætte nye initiativer og samtidigt sikre fortsat fremdrift på igangværende tiltag og projekter fra de tidligere NORDEFKO-formandskaber. Dertil gennemføres en række understøttende nordiske tiltag i forhold til f.eks. kapacitetsudvikling, herunder områder hvor der kan udspares midler ved fællesindkøb m.v.

Ud over konkrete samarbejdstiltag og projekter har det danske formandskab også skabt rammerne for en konstruktiv og åben dialog om sikkerhedssituationen i den nordiske region med særlig fokus på Østersøregionen. Disse drøftelser sker på flere niveauer, herunder mellem de nordiske forsvarsministre.

Det danske formandskab har bl.a. på baggrund af sidste års redegørelsesdebat i Folketinget tillige påpeget behovet for, at der etableres en arbejdsproces for at sikre en mere effektiv overdragelse af opgaver og projekter mellem de skiftende formandskaber.

2.2 Status for det nordiske forsvarssamarbejde på konkrete områder

2.2.1 Nærområdet

Et centralt initiativ under det danske formandskab har været at undersøge muligheden for fleksibel militær adgang til hinandens territorier blandt de nordiske lande via den såkaldte **Easy Access aftale**. Der blev på det nordiske forsvarsministermøde i København i marts 2016 skabt principiel enighed om et dansk forslag til at fortsatte drøftelserne på dette område. Målet med aftalen vil være at give mulighed for, at de nordiske lande vil kunne flyve, sejle og køre i hinandens territorier med militære kapaciteter i fredstid. I dag kræver det en kompleks sagsbehandling. Aftalegrundlaget forventes at kunne komme på plads inden for kortere tid. Efterfølgende skal aftalen implementeres med tekniske aftaler m.v.

Herudover er der udarbejdet en aftale om **sikker kommunikation**, der giver mulighed for, at de nordiske lande kan kommunikere via sikre kommunikationslinjer (telefon, videokonference og computer) direkte mellem forsvarsmyndighederne og mellem departementerne. Systemet kom allerede i anvendelse i august 2016. Island er endnu ikke tilsluttet systemet, men forventes at deltage, når det er muligt.

Et område, der afsøges inden udgangen af 2016, er muligheden for deling af radardata, som i dag primært sker gennem NATO-samarbejdet. Projektet hedder Nordic Enhanced Cooperation on Air Surveillance (**NORECAS**) og har bl.a. til formål at skabe et bedre situati-

onsbillede i Norden og i Østersøen. Dette vil bl.a. styrke de nordiske landes muligheder for at vurdere udviklingen af sikkerhedssituationen.

I løbet af 2016 har Danmark, Sverige og Norge tillige aftalt muligheden for at kunne lande ubevæbnede militære fly på hinandens flyvestationer i tilfælde af f.eks. dårligt vejr. Aftalen kaldes **Alternate Landing Base**. Finland og Island har tilkendegivet hensigt til at indgå i aftalen. Når Finland og Island har tilsluttet sig aftalen, vil der arbejdes på at udvikle aftalen til at kunne omfatte landing med bevæbnede militære fly, herunder de nationale afvisningsberedskaber.

Ud fra NORDEFECO princippet om ikke-eksklusivitet, er det ikke nødvendigt for alle lande at deltage i alle NORDEFECO aftaler. Landene kan vælge at indgå i aftalerne på et senere tidspunkt. Ud fra dette princip valgte Island i foråret 2016 at indgå på lige fod med de øvrige nordiske lande i en af de tekniske aftaler om **Cross Border Training**, som giver mulighed for udbyggede øvelsesmuligheder blandt de nordiske lande med deltagelse af flere tredjelande. Denne aftale er særlig relevant i forhold til de store nordlige regioner, der er særligt velegnede til gennemførelse af flyøvelser.

I slutningen af 2015 blev der på det nordiske forsvarsministermøde enighed om at gøre det lettere at facilitere det praktiske samarbejde med de tre baltiske lande på en række områder. I 2016 blev der skabt enighed om en vejledning, **Nordic-Baltic Cooperation Guide**, mellem de nordiske og baltiske lande. De baltiske lande deltager allerede i møder i tilknytning til de ordinære årlige møder på embedsmandsniveau og mellem forsvarsministrene.

Slutteligt kan nævnes, at Danmark, Finland, Norge og Sverige i løbet af 2016 underskrev en teknisk aftale, **Nordic Combat Uniform**, om fælles indkøb af uniformer. Et kommende fælles indkøb forventes at ville kunne sikre en bedre kvalitet til samme pris.

2.2.2. Internationalt

Under det danske NORDEFECO formandskab har en rotationsordning på operationsområdet, som støtte til FN, været et prioritetsområde. En række FN-ambassadører (Danmark, Sverige, Norge samt Belgien og Portugal) underskrev i New York i juni 2016 en hensigtserklæring om at kunne stille C-130 transportfly til rådighed gennem en **nordisk rotationsordning** for FN-missionen i MINUSMA i Mali. Rotationsordningen er gældende for perioden 2016 til ultimo 2018. Personellet vil blive indkvarteret i den norske lejr "Camp Bifrost" i Bamako, hvor Norge forpligtiger sig til at opretholde og administrere lejren under hele rotationsperioden. Danmark bidrager med et C-130 transportfly som efterfølger til Portugal i maj 2017 og overdrager forpligtelsen til Sverige i november 2017.

Hertil kommer, at de nordiske lande siden 2009 har støttet den østafrikanske reaktionsstyrke (**EASF**), som er en afrikansk militær reaktionsstyrke, der kan støtte Den Afrikanske Union og dens opgaver med regional krisehåndtering m.v. EASF-samarbejdet har udviklet sig til et samarbejde mellem de nordiske lande i regionen. I foråret 2016 indbød det danske formandskab EASF's ledelse og de nordiske lande til København for at få en status for samarbejdet med EASF. Der har i maj 2016 været et nordisk besøg i regionen, og der er udarbejdet en rapport, der skal fremlægges med anbefalinger om den fremadrettede støtte til EASF på det kommende nordiske forsvarsministtermøde den 9. november 2016.

Det danske formandskab arbejder tillige på rammerne for en aftale om deling af taktisk lufttransport, Nordic Tactical Air Transport (**NORTAT**), som kan bruges i forhold til troppe- og materieltransport. Herved kan der spares omkostninger og sikres bedst mulig udnyttelse af transportkapaciteten ved flytransport til områder, hvor der er fælles operationer/missioner.

Slutteligt kan nævnes, at det nordisk-baltiske forsvarssamarbejde (**NBAP**) omfatter en række forsvarsprojekter i f.eks. Georgien og Ukraine. Bl.a. leder Danmark et projekt, der skal understøtte Ukraine i bestræbelserne på reformering af bl.a. forsvarsområdet. Der er i september 2016 underskrevet en aftale mellem de nordisk-baltiske lande, der har til formål at sikre kvalitative kapacitetsopbyggende bidrag på forsvarsområdet.

2.3 Dansk-svensk militær aftale

I foråret 2014 besluttede forsvarsministrene at undersøge mulighederne for at udvide det militære samarbejde mellem Danmark og Sverige. I januar 2016 blev der underskrevet en rammeaftale, som fastlægger de overordnede rammer for et styrket dansk-svensk militært samarbejde. Det skal bl.a. give danske og svenske militære enheder øget adgang til hinandens sø- og luftterritorier i fredstid. De tekniske aftaler skal, i tillæg til det luftmilitære og det maritime område, omhandle informationsdeling og sikker kommunikation. Udarbejdelsen af de tekniske aftaler er påbegyndt i foråret 2016 og pågår fortsat.

2.4 Nordisk hjemmeværnssamarbejde

Hjemmeværnet har igennem mere end 50 år haft et indgående samarbejde om udvikling af hjemmeværn i Danmark, Norge og Sverige. Cheferne for de tre landes hjemmeværn mødes én gang årligt til en konference (**SKANDIA**), hvor rammerne sættes for samarbejde omkring aktuelle og fælles relevante emner. Værtskabet går på skift mellem landene, og blev i 2016 varetageret af Norge. I 2017 varetager Danmark værtskabet. Samarbejdet mellem landene er funderet i en omfattende Aktivitets- og Udbytteplan, der fastlægger målsætningerne og omfanget af samarbejdsaktiviteterne.

I gennem årene er samarbejdet blevet dyrket og udviklet ved mange forskellige udvekslingsarrangementer, hvor der gennemføres uddannelse sammen, udveksles erfaringer og afholdes fælles øvelser, i alt årligt ca. 100 aktiviteter.

2.4.1. Status for det nordiske hjemmeværnssamarbejde på konkrete områder

I 2016 har de nordiske frivillige hjemmeværnshenheder været samlet til det danske Hjemmeværns landsdækkende øvelse. Her deltog både Norge og Sverige med cirka 150 hjemmeværnssoldater i rammen af øvelsen, der i alt havde mere end 5.000 deltagere.

Samarbejdet mellem de tre landes hjemmeværnsskoler er et særligt gavnligt samarbejdsområde. Større effekter af dette samarbejde opnås blandt andet gennem fælles udvikling af relevante specialkurser samt udveksling af elever på fører- og specialkurser. I nogle tilfælde oprettes specialkurser kun i ét nordisk land, hvori de øvrige landes kursister deltager og opnår fuld kompetence i forhold til nationale uddannelseskraav. Udbyttet af samarbejdet er resourceoptimering på uddannelsesområdet, erfaringsudveksling samt udvikling og fornyelse af uddannelses- og kursusvirksomhed. Således er efteruddannelse af kompagnichefer et fælles projekt for de tre lande.

På dansk foranledning blev der i 2015 etableret et dialogforum (**SCANBAL**) mellem Norge, Sverige og Danmark, hvor de tre chefer mødtes med cheferne for de frivillige militære organisationer i Estland, Letland og Litauen. I 2016 blev mødet afholdt i Estland, hvor Finland tillige deltog, men hvor Norge var fraværende. Et af årets væsentligste temaer var drøftelse af fælles sikkerhedspolitiske udfordringer, herunder hvordan disse påvirker frivillige medlemmer. Et andet fokusområde var drøftelse af fælles aktiviteter og udviklingsinitiativer, der vurderes at kunne give yderligere bredde til Hjemmeværnets nordiske og baltiske sikkerhedssamarbejder.

3. Nordisk beredskabssamarbejde

På beredskabsområdet er der en lang tradition for samarbejde i nordisk regi, som bygger på såvel formelle samarbejdsstrukturer som på mere uformelle fora og relationer. Dette omfatter bl.a. Haga-samarbejdet, samarbejdet i International Humanitarian Partnership (**IHP**) og Nordisk Redningsoverenskomst (**NORDRED**).

Det nordiske beredskabssamarbejde omfatter også samarbejde mellem de nordiske myndigheder på forskellige operative fagområder som eksempelvis redningstjeneste, det kemiske beredskab og det nukleare beredskab.

Den overordnede målsætning for beredskabssamarbejdet er at **skabe robuste samfund**, der kan forebygge og håndtere ulykker og katastrofer, men også at kunne yde gensidig assistance mellem de nordiske lande, eller fælles indsatser til tredjelande i krisesituationer.

Foruden de formaliserede samarbejdsrelationer samarbejdes der i Norden på en række beredskabsfaglige områder inden for f.eks. forebyggelse, beredskabsplanlægning, risikoanalyse samt forskning og uddannelse. Ligeledes er der et nært samarbejde på øvelsesområdet. Ansvar for at opretholde et effektivt beredskab i Danmark ligger hos de ressortansvarlige ministre jf. Beredskabsloven. Ansvar for beredskabet i de nordiske lande ligger ressortmæssigt hos forskellige ministre, f.eks. justitsministeren, indenrigsministeren eller forsvarsministeren.

Der er løbende kontakt mellem de nordiske myndigheder, og der udveksles systematisk viden og erfaringer på baggrund af øvelser og konkrete hændelser samt beredskabsfaglig metodeudvikling, analyser, vejledninger m.v. Den nordiske videns- og erfaringsudveksling kan dermed bidrage til videreudviklingen af beredskabet og den strategiske krisestyringsevne.

3.1 Status for det nordiske beredskabssamarbejde på konkrete områder

En central drivkraft i udviklingen af det nordiske beredskabssamarbejde har været **Haga-samarbejdet** med årlige ministermøder blandt de fem nordiske lande. Her har målet været at øge de nordiske landes samarbejde om muligheder for at forebygge, mindske og håndtere følgerne af større ulykker og katastrofer, bl.a. til gavn for også det internationale beredskabssamarbejde i EU, NATO og FN.

Fundamentet for Haga-samarbejdet er i dag "**Haga II-erklæringen**". I november 2015 blev Haga-formandskabet overdraget fra Danmark til Finland ved Haga-ministermødet i Tinglev, og udgangspunktet for prioriteterne under det finske formandskab kan findes i ministermødets konklusioner: "**Tinglev-konklusionerne**".

På ministermødet i september 2016 blev der vedtaget strategiske udviklingsmål for Haga-samarbejdet frem til 2018. Endvidere fremgår det af "**Helsingfors-konklusionerne**", at ministrene noterede sig den forandrede sikkerhedssituation i regionen, og behovet for nordisk samarbejde for at styrke robusthed (**resiliens**) og nordisk kriseberedskab. Konklusionerne peger herudover på muligheder for nordisk samarbejde i forhold til udvikling af "**European Medical Corps**" – et initiativ i regi af EU-Kommissionen – som opfølgning på erfaringerne med Ebola-indsatsen i Vestafrika, samt det videre arbejde med at etablere fællesnordiske beredskabskapaciteter til indsats i kolde egne.

Island overtog det nordiske Haga-formandskab efter Finland i forbindelse med ministermødet i Helsingfors.

3.2 Forebyggelse, beredskab og udvikling

På myndighedsniveau findes en række nordiske samarbejdsfora på specifikke områder. **Nordisk brandforebyggelsesforum** samler de nordiske landes beredskabsmyndigheder, og tjener som forum for udveksling af viden, erfaring og praksis vedrørende såvel teknisk som taktisk brandforebyggelse. Senest er der bl.a. fokuseret på vidensprojekter og forskning inden for brandforebyggelse, og på dansk initiativ er der nu udarbejdet en fælles oversigt over aktuelle og relevante forsknings- og vidensprojekter. Oversigten skal løbende opdateres og kvalificeres, og formålet er at skabe overblik og give bedre mulighed for at nyttiggøre viden og forskningsresultater på tværs af landene.

På **krisekommunikationsområdet** samarbejder beredskabsmyndighederne i de nordiske lande blandt andet om at afholde nordiske konferencer om krisekommunikation hvert andet år. Konferencerne afholdes for kommunikations- og pressechefer i ministerier og styrelser i Norden, og Beredskabsstyrelsen er vært for den næste conference, der finder sted i København i andet halvår af 2017. Forhold vedrørende risiko- og krisekommunikation ved nukleare ulykker koordineres løbende i regi af Nordic Working Group on Public Communication (**NPC**), som Beredskabsstyrelsen deltager i.

På det operative område har Beredskabsstyrelsen pt. formandskabet i "**Nordic MIRG forum**", som er et samarbejde om beredskab til bekæmpelse af brand i skibe til søs. Fra dansk side deltages desuden som sparringspartner i EU-projektet "**Baltic Sea MIRG project**" under finsk formandskab.

Det nordiske samarbejde finder således også sted i rammen af organisationer såsom EU og NATO, hvor der samarbejdes om emner af fælles interesse. Særligt i forbindelse med øvelser, uddannelse og projekter i regi af EU's samarbejde på beredskabsområdet (civilbeskyttelsesmekanismen) arbejder Danmark aktivt sammen med nordiske partnere.

3.3 Nordisk redningsoverenskomst

Danmark varetager i perioden 2015-2018 formandskabet for det nordiske samarbejde på redningsområdet i regi af NORDRED. Rigspolitiet koordinerer den nordiske formandskabsopgave sammen med Beredskabsstyrelsen.

NORDRED blev grundlagt i 1989, og via NORDRED-rammeaftalen har de nordiske lande mulighed for at bistå hinanden med at forhindre eller begrænse skader på personer, ejendom eller miljø i tilfælde af ulykker eller ved overhængende risiko for en ulykke. Med konkrete aftaler er det muligt at rekvirere bistand ved ulykker i fredstid ved indsættelse af personel eller materiel.

Rigspolitiet og Beredskabsstyrelsen har under dansk formandskab fokus på yderligere at udvikle NORDRED-samarbejdet. Blandt andet arbejder Danmark for, at rammeaftalen ligele-

des skal omfatte muligheden for præ-deployering af relevante kapaciteter under særlige forhold eller ved planlagte begivenheder. Et tillæg til aftalen vil således betyde, at muligheden for gensidig assistance udvides fra alene at have fokus på den afhjælpende indsats efter en hændelse. Dette kan bidrage til en yderligere nyttiggørelse af kapaciteterne på tværs af de nordiske lande.

Danmark skal i 2018 afholde en konference, hvor bl.a. resultaterne fra formandskabsperioden fremlægges.

3.4 International Humanitarian Partnership

De nordiske lande er centrale bidragydere til internationale indsatser under katastrofer langt fra den nordiske region. Dette operative samarbejde koordineres bl.a. via International Humanitarian Partnership (**IHP**).

IHP-samarbejdet, der blev iværksat i 1994, bygger på et netværk mellem beredskabsmyndighederne i Sverige, Norge, Finland og Danmark, samt Estland, Storbritannien, Tyskland og Luxembourg. Samarbejdet er baseret på, at deltagerlandene supplerer hinandens ekspertise og kapaciteter og dermed kan yde fælles bidrag primært via FN og EU. Synergieffekten betyder eksempelvis, at de deltagende lande via samarbejdet er i stand til at levere bidrag, som måske ellers ikke havde været mulig som individuelle lande. Dermed øger IHP-samarbejdet muligheden for, at Danmark kan assistere ved alle større katastrofer med alt fra små til mere omfattende bidrag.

Særligt FN anvender IHP-samarbejdet ved større katastrofer, primært for at understøtte FN's arbejde med at koordinere den internationale nødhjælpsassistance. I 2015-2016 er danske bidrag til internationale indsatser i stor udstrækning gennemført i IHP-regi og ofte med nordiske samarbejdspartnere. Det var f.eks. tilfældet i forbindelse med Nepal-indsatsen efter jordskælvene i foråret 2015, ekspertassistance til Myanmar i sommeren 2015 og støtte til FN's indsats i Sydsudan i januar 2016. Senest er der primo september 2016 gennemført en fact-finding mission til Nordirak efter anmodning fra FN.

IHP-indsatserne går hånd i hånd med en løbende videreudvikling af de deltagende landes moduler og kapaciteter, hvor de **operationelle erfaringer** er grundlaget for justeringer og forbedringer. Indsatsen i Sydsudan har til eksempel givet anledning til en videreudvikling af det nordiske samarbejde på lejr-området, ligesom erfaringerne fra Nepal har ført til nye tanker om endnu mere skalerbare løsninger.

IHP-øvelsen TRIPLEX blev i september 2016 afholdt i Norge. Foruden konkret modultræning blandt de nordiske partnere inddrog denne øvelse en bred vifte af internationale deltagere og bidrog til at bygge bro mellem de humanitære aktører og civilbeskyttelsesmyndighederne. Øvelsen var delfinansieret af EU's Generaldirektorat for Humanitær Bistand og Civilbeskyttelse (**ECHO**).

3.5 Ekspertberedskaber

Ekspertberedskaberne udgøres af de specialiserede beredskaber under Beredskabsstyrelsen, som omfatter det nukleare og det kemiske beredskab.

Inden for det **nukleare ekspertberedskab** finder der et omfattende samarbejde sted mellem de nordiske lande, der bl.a. sikrer en løbende overvågning af strålingsniveauet i Danmark og dets nærområde. Samarbejdet er gradvist blevet styrket og udvidet, og det nukleare ekspertberedskabs kapaciteter og kompetencer udvikles løbende bl.a. via gennemførelse af nordiske øvelser. Danmark var i 2016 vært for den nukleare måleøvelse, CONTEX 2016, der trænede internationalt samarbejde i nukleare ulykkessituationer. Øvelsen havde deltagelse af målehold fra de nordiske lande og Tyskland.

De nordiske strålebeskyttelsesmyndigheder og nukleare ekspertberedskaber mødes 1-2 gange årligt i Nordic Emergency Preparedness gruppen (**NEP**). I NEP-regi er der bl.a. udarbejdet en aftale om beredskabssamarbejde mellem myndighederne i Norden - "The Nordic Manual", som senest er opdateret i august 2015. Aftalen opsummerer "best practices" og præciserer samarbejdet mellem de nordiske lande, bl.a. inden for kommunikation, varsling og støtte i tilfælde af nukleare og radiologiske uheld.

Samarbejdet på det nukleare område underbygges og støttes af det nordiske forsknings-samarbejde Nordic Nuclear Safety Research (**NKS**). NKS giver økonomisk støtte til blandt andet øvelser, seminarer og videnskabeligt samarbejde inden for reaktorsikkerhed og radiologisk og nukleart beredskab. Arbejdet finansieres og støttes af nordiske myndigheder, virksomheder og andre organisationer. Der blev i 2015 og 2016 gennemført flere projekter med dansk deltagelse, og disse involverer blandt andet radiologiske målinger med bil-bårne detektorer og målinger fra droner.

Det **kemiske ekspertberedskabs** operative ekspertise omfatter rådgivning om kemiske stoffer, kemiske analyser med henblik på identifikation af kemiske stoffer og rådgivning i forbindelse med indsatser på skadesteder og gerningssteder – evt. i samarbejde med Beredskabsstyrelsens såkaldte "HazMat"-hold ("Hazardous Materials" - farlige materialer, væsker, genstande mv.).

HazMat-beredskabet fungerer med mobile enheder, som med kort varsel kan rykke ud over alt i landet og assistere under indsatser på skadesteder eller gerningssteder, hvor der er mistanke om tilstedeværelse af farlige kemiske stoffer. "HazMat"-beredskabet indgår desuden som en del af Beredskabsstyrelsens operative beredskaber i tilfælde af CBRNE-hændelser (Chemical, Biological, Radiological, Nuclear and Explosive).

Det kemiske ekspertberedskabs viden og kompetencer anvendes i tæt samarbejde med de andre nordiske lande for at sikre robuste beredskaber både nationalt og internationalt. Dette sker på flere niveauer, eksempelvis ved deltagelse i fælles øvelser (RECCEX i Sverige i sep-

tember 2016 og TRIPLEX i Norge i september 2016), samarbejde i relation til lovgivningsarbejde i EU-regi vedrørende restriktioner for udgangsstoffer til eksplosivstoffer, samt mødeaktiviteter om bl.a. udveksling af klassificerede oplysninger i samarbejde med politiet.

Herudover gennemføres der løbende f.eks. i regi af NORDEFECO forskellige undervisningsopgaver i forhold til hjemmelavede eksplosivstoffer.

Som en del af Beredskabsstyrelsens samlede bidrag på ca. 50 personer, deltog Kemisk Beredskab i LIVEX-øvelsen i Grønland i maj 2016, i Arktisk Beredskabsstyrke under Arktisk Kommando. Formålet med Kemisk Beredskabs deltagelse var at give de grønlandske myndigheder et indblik i ekspertberedskabets rådgivning og ekspertise, når der indsættes enheder i kemisk forurenede områder.

4. Perspektivering

Det nordiske forsvars- og beredskabssamarbejde hviler på en lang tradition og drives frem af vores geografiske og kulturelle nærhed, åbenhed og vores fælles værdigrundlag. Det er et godt udgangspunkt for, at Danmark løbende kan tilpasse sig nye globale udfordringer og bringe alle vores redskaber i spil på en samtænkt måde for at varetage vores interesser, såvel i nærområdet som internationalt sammen med vores nordiske naboer.

På forsvarsområdet giver samarbejdet mulighed for at fremme konkrete initiativer, som vil kunne styrke kapacitetsopbygning såvel som operative indsatser, herunder øvelsesvirksomhed og deltagelse i internationale operationer og missioner i rammen af internationale organisationer, alliancefællesskaber eller bilateralt.

På beredskabsområdet er der et samarbejde på tværs af sektorer, der har til formål at styrke samfundets og statens robusthed i forhold til at kunne modstå udefrakommende angreb mod infrastrukturen eller kritiske funktioner i samfundet. Det nordiske beredskabssamarbejde er fortsat omdrejningspunkt for at kunne assistere hinanden og andre lande i tilfælde af ulykker og terroranslag, ligesom der er fokus på at dele erfaringer efter hændelser.

Forsvars- og beredskabsområdet er i vid udstrækning komplementære størrelser i bestræbelserne på at sikre et trygt og robust samfund. Det nordiske samarbejde vil også fremadrettet bidrage til en yderligere styrkelse heraf.